

שבת קודש כי תבא

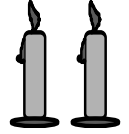
מפטירים:

"קומי אורי כי בא אורח"
(ישעיהו פרק ס' – א')

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

בס"ד
שנה שנים עשר גיליון מספר 50

חשמונאים (שעון קיץ)
כניסת השבת: 18:45
יציאת השבת: 19:42

מהלכות ומנהגי ערב ראש השנה עפ"י מרן בשו"ע ופוסקים אזורנים

מנהגים הנוגעים לתפילה

יא. אין נופלים על פניהם בערב ראש השנה בתפילה, אף על פי שנופלים על פניהם באשמורת בסליחות, ואין תוקעים בערב ראש השנה. (שו"ע תקפא) אבל בסליחות אומרים ואפילו אם הגיעו לפילת אפיים אחרי עלות השחר לפני הנץ החמה (כפ החיים תקפא' עג)

יב. אין לתקוע בשופר בערב ראש השנה בבית הכנסת או בבית, כדי להבדיל בין תקיעות שהן בגדר מנהג, לבין תקיעות שמצוותם מהתורה. אם התקוע צריך להתכונן לתקיעות של ראש השנה, יעשה זאת בחדר סגור.

יג. נוהגים לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה, ובערב יום הכיפורים. ומנהג האשכנזים לעשות התרת נדרים או בערב ראש השנה או בערב יום הכיפורים.

יד. יש אומרים שמי שנדר ולא זכר תוך כדי דיבור של הנדר, שביטל כל הנדרים שעתיד לנדור, אף על פי כן הפרת נדרים שעושים בערב ראש השנה מועילה לו, והנכון לעשות הפרת נדרים על נדרו כדת.

טו. כשעושים התרת נדרים בערב ראש השנה, ראוי לעשותם בעשרה, מחשש שמה האדם נדר בחלום, דבר שמצריך התרה בעשרה, כפי שכתב מרן בשו"ע יורה דעה סימן רי' – ב' ובסימן שלד' סעיף לה'.

טז. בחורי ישיבה ספרדים הלומדים בישיבות אשכנזיות וכן בחורי ישיבה אשכנזים הלומדים בישיבות ספרדיות, ראוי שהנהלת הישיבה תארגן להם מניין נפרד לראש השנה ושאר ימים נוראים כדי שיוכלו להתפלל כמנהג אבותיהם. (עפ"י ילקוט יוסף מועדים)

יז. מנהג הספרדים לומר לאחר הפיוט "אחות קטנה" מזמור פא' שבתהלים – למנצח על הגתית לאסף הרנינו וכו'. מספר טעמים למנהג זה: מפני שנאמר בו תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, ודרשו במסכת ראש השנה – איזהו חג שהחודש מתכסה בו? הוא אומר זה ראש השנה. וכן נאמר במזמור זה "כי חק לישראל משפט לאלוקי יעקב" – שבו דן מלך המשפט את כל העולם. כמבא במסכת ראש השנה. (ילקוט יוסף מועדים)

יח. מרן כתב בשו"ע סימן תקפב' – ט' שבראש השנה ויום הכיפורים נוהגים להתפלל בקול רם, כדי להתפלל יותר בכוונה, ולא חששו להטעיה כיוון שמתפללים מתוך מחזורים. אך המנהג פשט כדעת האר"י הקדוש להתפלל בלחש כבכל השנה. (כפ החיים תקפב' נז' וילקוט יוסף). הרוצה לנהוג כדעת מרן רשאי, אך עליו לוודא כי אין זה מפריע לסובבים אותו.

יט. יש להיזהר בעת מכירת המצוות פתיחת ההיכל וכדומה הן בלילה והן ביום, שלא לבא לידי שיחה בטילה. לכן טוב שיהיג האדם את עצמו ללמוד תורה או לקרא תהלים וכדומה בזמן זה. כמו כן מוטלת חובה על הגבאים לקצר במכירה לבל יהיו לטורח על הציבור ולא יכשלו בשיחה בטילה. רמז לזה במגילת רות "ויאמר לקוצרים ה' עמכם" (ילקוט יוסף).

כ. מנהג טוב ונכון שאחרי תפילת ערבית בליל א' של ראש השנה יברכו איש את חברו בברכת "לשנה טובה וכתב ותחתם".

אמרי בינה – מאמרי זוז"ל בשבז המידות הטובות

הליצנות נחלקת לחמישה חלקים. בגיליונות של השבתות שעברו פורטו ארבעת החלקים הראשונים, בגיליון זה נפרט את החמישי.

החמישי המתלוצץ על מעשה ועל דברים לא מחמת שהוא בז לאותו מעשה שהוא מתלוצץ, אלא הוא לועג כדרך המשחקים דרך שחוק, ופעמים שגורים לזה משתה ייזן, שנאמר (משלי כ א): "לץ היין הומה שכר".

דע, כי לא יהיה מנהג ליצנות קבוע באדם עד שהוא פורק עול שמים מעליו. על כן יקבל עליו עונש לבוא עליו יסורים, מידה כנגד מידה, שנאמר (ישעיה כח כב): "ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם". והחכמים היו מזהירים לתלמידיהם שלא להתלוצץ, ואפילו דרך מקרה ועראי (עבודה זרה יח ב). ועל זה הוצרכו להזהיר תלמידיהם, כי רבים נכשלים בליצנות על דרך מקרה. (על פי אורחות צדיקים - שער השתיקה)

הקדמה

לגבי ראש השנה נאמר בתורה: "דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: כל מלאכת עבודה לא תעשו וקהבתם אשה לה: (ויקרא פרק כג) וכן ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם: (במדבר פרק כט)

בכתובים נאמר "ויאספו כל העם כאיש אחד... ביום אחד לחדש השביעי... ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדת ה' היא מעצבכם" (נחמיה ח') אם כן ראש השנה מובא כיום חג יום טוב.

לעומת זאת במשנה מסכת ראש השנה, אנו מוצאים "ברבעה פרקים העולם נידון... בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון. וכן אנו מוצאים ברמב"ם "בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכויותיו, ביום טוב של ראש השנה..."

מכאן ליום ראש השנה אופי כפול, מצד אחד הוא יום טוב ככל הימים הטובים, ומצד שני הוא מלווה בחרדת יום הדין. ואכן כך אנו מוצאים בכל ההלכות, הדינים והמנהגים של יום זה.

פירוש הלכה מנהגים כללים

א. מכבסין ומסתפרין בערב ראש השנה, ויש נוהגים לטבול בערב ראש השנה משום קרי, ויש מקומות נוהגים לילך על קברות ולהרבות שם בתחינות, ונותנים צדקה לעניים (שו"ע ורמ"א תקפא').

ב. מנהג יפה לכבס ולהסתפר בערב ראש השנה, כדי להראות שאנו בטוחים בה' יתברך, שיוציא לצדק את משפטינו. (ילקוט יוסף מועדים) ג. יש נוהגים לטבול במקווה בערב ראש השנה לכבוד החג, ומפני שטהרת הגוף מביאה לידי קדושת הנפש, ומנהג יפה הוא, וטוב שגם נשים ינהגו בזה. (כפ החיים תקפא' – פד')

ד. מי שאינו יכול לטבול במקווה, נכון שישפוך על גופו תשעה קבין מים, שהם כ 12 ליטר ושש מאות גרם. אפשר לעשות זאת גם על ידי מקלחת, באופן שיעמוד תחת הסילון של המקלחת כשהברז פתוח, עד שישער שכבר נשפכו על גופו מים בשיעור תשעה קבין, ואין צריך שיהיה כוח גברא לזה, ואין הבדל בזה בין במים צוננים למים חמים.

ה. נוהגים ללוש בצק בשעור שמצריך הפרשת חלה, לעשות ממנו חלות כדי לבצוע עליהם בראש השנה. בזה זוכים לכבד את החג ולקיים מצוות הפרשת חלה. (כפ החיים תקפא' – ק)

ו. מנהג נכון לתת צדקה לעניים בערב ראש השנה, כדי לאפשר להם לקיים את מצוות החג כראוי, כפי שנלמד מהפסוק בנחמיה "ל... ושנתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו". (כפ החיים תקפא' – קא')

תענית

ז. כתב מרן בשו"ע "נוהגים להתענות ערב ראש השנה", אחד הטעמים לזה הוא שערב ראש השנה הוא היום האחרון בשנה, וקיבלו חז"ל שהעושה תשובה יום אחד בשנה, נחשב כמו שעשה תשובה כל השנה.

ח. מה שאנו רואים שרוב הציבור אינם מתענים תענית זו הוא מפני שכיום ירדה חולשה לעולם, וקיים חשש שכתוצאה מהתענית לא יוכלו לקיים את שאר מצוות ומנהגי היום. (מממ)

ט. היות ומטרת התענית היא לעורר את האדם לתשובה, ראוי שכל אדם ישום על ליבו לשוב בכל ליבו, ובפרט בעבירות שבין אדם לחבירו, ולא ימתין עד ערב יום הכיפורים. (כפ החיים תקפא' – נט')

י. הנוהגים להתענות בערב ראש השנה, נחלקו הפוסקים אם מותר להם לאכול לפני עלות השחר. בברכי יוסף ופוסקים נוספים כתבו על פי הזוהר הקדוש, שיש להימנע מאכילה (שתיה מותרת) לפני עלות השחר, לעומתם יש המצריכים לאכול לפני עלות השחר, משום מנהג גויים, שנוהגים להתענות לפני יום חגם. (כפ החיים תקפא' – טט')

מצוות הביכורים ומידת הענווה

"ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוקיך נותן לך..." בפסוק זה ובפסוקים שבהמשך מתוארת מצוות הבאת הביכורים. טעמים רבים הובאו על ידי הפרשנים למצוות הביכורים, להלן מספר טעמים:

- ❖ ריסון יצר האכילה, שהרי ידוע שאדם הטורח בגידול פירות, חפץ מאוד באכילת הפרי הראשון.
  - ❖ לעקור מהאדם את תכונת כפיות הטובה, על ידי הכרה שידע שהכל מה', לכן הפירות ניתנים לכהן.
  - ❖ ללמד שגם בימי הטובה אין לאדם לשכוח את ימי הרעה, לכן בשמחה של הבאת הביכורים מזכירים את ימי הרעה של גלות מצרים.
  - ❖ עקירת מידת הגאווה ונטיעת מידת הענווה באדם, שהרי אפילו אגריפס המלך בכבודו ובעצמו נתחייב בהבאת הביכורים.
- נראה כי אפשר לפתח עוד ולהרחיב בטעם הרביעי – פיתוח מידת הענווה. בסוף פרשת הביכורים נאמר "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך ולביתך, אתה והלוי והגר אשר בקרבך" שואלים על כך, מה שייך לצוות על מצוות שמחה בהבאת הביכורים, הרי יש בעם גם עניים אשר יבולם זעום, וכיצד ישמחו?
- נראה לומר כי השמחה בהבאת הביכורים אינה רק עבור היבול הרב שזכה בו האדם, אלא על עצם העובדה שזכה לקבל מתנה מאת ה'. כפי שאומר נעים זמירות ישראל, "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך..." (תהלים ה' – ח') דוד המלך מדגיש בזה שעצם הזכות לבוא לבית ה' הוא חסד מאת ה' וזוהי כבר מתנה אמיתית. ניתן לראות מציאות זו גם בין בני אדם הדבר כך, אדם המקבל מתנה מאדם חשוב ומכובד שמח בעצם קבלתה, אף אם מדובר בחפץ שאינו בעל ערך רב.
- אם זו נקודת השמחה בהבאת הביכורים, אז גם אגריפס ואנשים שהינם בעלי עושר רב שמחים לא על כמות היבול, אלא על כך שזכו בחסד ה' למתנת שמים, וזוהי הענווה האמיתית. (מבוסס על אהבת קדומים)

לא שכחתי

"לא עברתי ממצוותיך ולא שכחתי" (פרק כו"ג) לשם מה כפילות לשון זו? נראה לומר עפ"י המדרש, שהמונע עצמו מן המעשרות, סופו שהעכברים אוכלים את תבואתו. כמו כן מצאנו במסכת הוריות ג', כי האוכל ממה שעכבר אוכל שוכח את תלמודו. לפיכך אומרים לא עברתי ממצוותיך" – אלא הפרשתי מעשרות כהלכה הרי ממילא לא אכלו העכברים מתבואתי, ועל כן "לא שכחתי" את תלמודי... (ערבי נחל)

ושם בסתר

"אשר יעשה פסל ומסכה... ושם בסתר" (פרק כז" טו') הפשט הוא שהפסוק עוסק במי שעושה פסל ומסכה ועוסק בעבודת אלילים ומסתיר דבר זה מעיני הבריות.

אולם יש סוג נוסף של "סתור" שאין לך גרוע ממנו והוא, כעושים רעיונות שהם "פסל ומסכה", תועבת ה' "ושמים בסתר" – ומצניעים את ה' "אליל" מאחורי מסווה של דיבורים נאים ורעיונות נעלים, כגון: "שוויון", "שלום", "צדק חברתי", "תרבות", "השכלה" וכדומה.

כלומר כאשר הכפירה נאמרת בגלוי והכל רואים בעליל את הפסל והמסכה – אין זה מסוכן כמו בעת שהיא מתעטפת באיצטלה של מלים יפות ומושגים מקודשים. (אבני אזל)

שאלה: מי שחטא לחברו והעליבו בדברים, ורוצה להתפייס עמו לקראת יום הכיפורים, אך מתבייש ללכת אליו בעצמו לבקש סליחתו. האם יכול לשלוח לו דברי פיוס בכתב, או שליח?

תשובה: במסכת יומא פה: שנינו "עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו. את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו. אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים..."

הר"ף על עין יעקב (רבי יאשיה פינטו) מקשה מה בא לומר רבי אלעזר בן עזריה ביחס לדעת תנא קמא? ומה דעת רבי עקיבא? להלן תמצית מדבריו:

תנא קמא: עבירות שבין אדם לחבירו אין יום כיפור מכפר, אך מכפר על עבירות בין אדם למקום שלא קשורים לעבירות שבין אדם לחברו.

רבי אלעזר בן עזריה: מוסיף על דעת תנא קמא. מי שלא בקש מחילה על עבירות שבין אדם לחברו, אין הקב"ה מוחל לו גם על עבירות שבין אדם למקום שאין להם קשר לעבירות שבין אדם לחברו. הנימוקים לכך:

- א. מידה כנגד מידה. ב. הגאווה שטמונה במי שלא מבקש מחברו.
- רבי עקיבא:** הקב"ה מוחל ביום הכיפורים על כל העבירות גם אם לא ביקש מחילה מחברו.
- רבי שאול, אב"ד אמסטרדם, הביא את דעת רבי אלעזר בן עזריה שלפי הר"ף להלכה, וכן רבי חיים פלאג'י. אולם החיד"א דחה את דבריו, ומביא את דעת רבי עקיבא להלכה, מפני שהלכה כרבי עקיבא מחברו. פרושו של הר"ף בדעת רבי עקיבא אינה מוסכמת על ידי הפוסקים, מפני שאין זה הגיוני שהקב"ה לא יסלח לאדם בגלל שחטא לחברו ולא ביקש ממנו מחילה. הפרי חדש אורח חיים סימן תר"ו בשם רבי שמואל גרמיזן מביא כי בכל עבירה שבין אדם לחברו יש גם עבירה בין אדם למקום. על החלק הזה שבעבירה אין הקב"ה מוחל ביום הכיפורים עד שירצה את חברו.

לעצם השאלה: מדברי הרמב"ם בהלכות תשובה ב' – ט' נראה שצריך ללכת בעצמו לרצות את חברו. וכן נראה מהטור והשו"ע בסימן תר"ו. בעין יעקב - יומא, כתב שמה שיש נוהגים שכאשר יחטא איש לרעהו נכנס אדם לתווך השלום ביניהם, מנהג טעות הוא, אלא עליו ללכת מתחילה בעצמו אצל הנעלב, ולבקש ממנו מחילה עד שיאמר לו סלחתי. אולם הפרי חדש כתב שאין הדברים מוכרחים שהרי במדרש ובאבות דרבי נתן מובא על אהרן כהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום. כשראה שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה, היה הולך אל כל אחד בנפרד, ומפייסו בדברים... כשהיו נפגשים אחד עם השני היו מחבקים ומנשקים זה את זה וכו'. וכתב שהיא ראייה נכונה ופשוטה. בספר מטה אפרים סימן תר"ו כתב, שאם קשה עליו ללכת בעצמו מתחילה, או שיודע שקרוב הפיוס לבוא על ידי אדם אמצעי מידידיו שיתווך השלום ביניהם, ובפרט אם הוא אדם מכובד, רשאי לעשות כן על ידי אמצעי. וכן כתב המשנה ברורה שם.

סיכום: אף כי לכתחילה טוב ונכון שהאדם ילך בעצמו לרצות את חברו, ניתן על פי הצורך לרצות במכתב או שליחים וכדומה. (מבוסס על שו"ת יחוה דעת חלק ה' – מד')

גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל

רבי מאיר אויערבאך – אמרלי בינה - נודע בשם "הרב מקאליש", בן רבי יצחק אייזיק. נולד בשנת ה' – תקעה'.

שימש כרב העיר "קאליש", ובשנת ה' – תרי"ט עזב את קאליש ועלה לארץ ישראל. בספרו כתב "הקרבתי על המזבח אהבת ציון וירושלים כל מחמד, עזבתי את בני היקרים המופלגים שיחיו, ואחי ורעי, ובחרתי לשבת גלמוד בד' אמות של הלכה בקודש".

בהגיעו ארצה, הביא עמו סכום כסף גדול, התיישב בירושלים וכוונן בה את ביתו. הוא רכש בעיר העתיקה חצר גדולה ובה מספר בתים בקצה רחוב היהודים בסמוך לשער ציון. "חצרו של הרב מקאליש" היה מרכז חיים ציבורי של העדה האשכנזית הירושלמית, בין החומות. לשם נכנסו אנשים מרי נפש ונתונים בצרה ויצאו נטולי דאגה. נלבע ב – תרלח'.

שמירת הלשון (על פי חפץ חיים השיעור היומי)

אסור להאמין לדברי רכילות אפילו כשהמספר הוא אדם הקרוב מאד אל השומע וברור שהוא לא חפץ לגרור אותו למחלוקת שלא לצורך.

אף כי ברור שהמספר מתכוון אך ורק לטובתו של השומע, אסור לקבל את הדברים שהוא מספר כאילו היו עובדות.

אם השומע מתקשה לשכנע את עצמו שהדברים הם זיוף גמור, עליו לפחות להניח שפרשנותו של המספר לדברים אלו מוטעית ושלאדם המדובר לא הייתה כל כוונה רעה.

כפי שהזכרנו מספר פעמים, אם הדברים סופרו לאדם על מנת להצילו מנזק, ברור שהוא חייב להיזהר ולהגן על עצמו בהביאו בחשבון את האפשרות שאולי יש אמת בדברים.

סיפור השבוע

"רבי – נגש הסוחר אל הצדיק – לא רחוק מכאן מצוי ביתי, חפץ אני מאד שיבא לפוש אצלי מעט מן הטורח שהיה לו באכסניה זו..." הצדיק הסכים והתלווה לסוחר הנדיב בדרכו.

מספר ימים שהה הרבי בביתו המרווח של הסוחר. זה האחרון כבדו מאד ושרתו בהכנעה רבה. כאשר הגיע היום בו חשב הצדיק לשים לדרך פעמיו, עמד לפניו בעל הבית, הבעת מבוכה על פניו ובפיו הפצרה: "יכבדני נא הצדיק וישהה בביתי עוד זמן מועט!". הביט רבי יצחק בחיבה ביהודי התמים והשיב: "מאד נעמה ישיבתנו בביתך אך מרובים צרכי עמך ונטלנו על עצמנו לסובב בסביבה כדי להשיג את הסכום הדרוש לנו".

פניו של המארח אורו וליבו פעם בחזקה כמי שמצא שלל רב. "רבי – אמר ברגש – נקוב מה בסכום הדרוש, אולי יזכני ה' יתברך ואוכל לתת זאת מכיסי" "ארבעים רובל" – השיב הרבי. העשיר לא היסס, הוא דילג אל עבר ארון אחד שעמד בפינת החדר סובב מפתח ושלף משם צרור, במקום ספר ארבעים רובל והגישם לצדיק. הרבי מלא בקשתו ונשתהה עוד ימים מספר בביתו.

בעת הפרידה, טרם צאתו לדרך פנה הצדיק אל המארח: "במה אברכך, בני?!". חייך בעל הבית והשיב: "ברוך ה', הקדוש ברוך הוא הגדיל חסדו עלי. עשיר ועתיר נכסים אני, בנים בריאים לי ברוך ה', אחת אבקש מאתו יתברך, שלא יטה חסדו מעמי לעולם..." "יהי כן – אמר הרבי – יברך ה' ויגמלך על כל הטוב והחסד אשר עשית עמנו". הרב נשתהה מעט והמשיך: "ואם אי פעם שרוי תהיה במצוקה, אל נא תהסס ובא אלינו!..."

ברכות

מזל טוב למתן ואביגיל לחמנוביץ' ה"ו ולכל בני משפחותיהם לרגל נישואיהם. יהי רצון שיזכו להשכין השכינה בביתם בהקמת בית כשר ונאמן המושתת על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

מזל טוב לאופיר ואיילת שטרית ה"ו ולכל בני משפחותיהם (משפחות שטרית ושיפגלמן) לרגל נישואיהם. יהי רצון שיזכו להשכין השכינה בביתם בהקמת בית כשר ונאמן המושתת על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

תשובות זזוכה

התשובות הנכונות לפרשת שופטים הם:

1-2 ב' 3-ד' 4-ג' 5-ג' 6-א' 7-ג' 8-ג' 9-א' 10-ד' 11-ב' 12-ג'
עקב אילוצים לא יפורסם בגיליון זה שם הזוכה לפרשת שופטים

תקציר משבוע קודם: השבת קרבה ובאה. בעגלה בין השדות, בדרך הכפרית, יושב הצדיק רבי יצחק מזידיטשוב. שבועות אחדים הוא נוסע עם שמשו לאיסוף כספי צדקה לצרכים דחופים. השמש מודאג, היכן ישתבו בשבת קודש? העגלה נעצרה לפני בית קטן, והם שמחו כשנודע להם כי בית יהודי הוא! היהודי יצא לקראתם ואמר "יפה מאד שבאתם". השעה דחקה ולא היה פנאי רב להתכונן לשבת קודש.

היהודי הכפרי טיפל בסוס ובעגלה. אשתו הדליקה נרות שבת, ובעלה החליף בגדי המשומנים בבגדים נקיים. לרשות האורחים הועמד חדר להתאכנס בו. בשבת קדש נהג הכפרי כפי הרגלו, אכל ושתה מאכלים רבים. אך הצדיק אכל מה שאכל לכבוד שבת קדש, בענגו את השבת בדברי תורה, בקדושה ובטהרה. שום הבנה לא היה לו לכפרי בדברי תורה, לכן כששמע את הרבי מדבר, גיחך למולו, פיהק בהרחבה ובלא גינונים יתרים קם מעל השולחן ושכב על משכבו.

ביום ראשון עם אור הבוקר, לאחר תפלת שחרית, כשבאו לעזוב, מיהר אליהם בעל הבית הכפרי. "מדוע נמלטים אתם?" – שאל בקול צרוד. וכינה אותם "גנבים" מפני שלא שילמו. השמש ניסה להסביר לו שהאיש שהתארח בביתו צדיק וקדוש הוא, וכשהתארחו אצלו חשבו כי מכניס אורחים הוא, ולא עלה בדעתם כי ידרוש מהם תשלום. לשמע דבריו התרגז הכפרי ואמר "האם יתכן שיעלה על דעתו של אדם לאכל ולשתות, לקבל מטה מוצעת ולחשוב שהכל בחינם?" כל נסיונותיו של השמש להסביר את הדברים עלו בתוהו ורק הרגיוזו את הכפרי יותר, ואמר להם "חוצפה של אנשים – לספר כל מיני מעשיות במקום לשלם, אם ממון אין לכם, תשלמו על כך במאסר".

הוא קשר את הסוס יפה יפה ועל השמש ובעל העגלה פקד להיכנס הביתה וכלא אותם בחדר. הצדיק לא הגיב מאומה. הוא הוציא גמרא מתרמילו, ישב אל השולחן והחל ללמוד בהתלהבות גדילה.

חלפו שעות אחדות ואז הגיע למקום אורח מכובד, יהודי עשיר, סוחר גדול וקשרי מסחר עם הפריצים המחזיזים, הכפרי רחש לו הערכה רבה והגיש לפניו תקרובת מכובדת. האורח שם לב כי דלת החדר נעולה, והתעניין אם מצויים אצלו אורחים. הכפרי הכעוס ענה כי הלוואי על שונאי ישראל אורחים כאלה! וסיפר כי כלה אותם מפני שלא שילמו. האורח תהה על טיבם של האורחים, ולשמע תשובתו של הכפרי ביקש לראות אותם. הכפרי סובב את המפתח בחור המנעול ופתח את הדלת בזהירות, כדי שלא יברחו האורח העשיר עמד לפני הכלואים.

המטף משבועי טעבר: השמש ובעל העגלה הביטו בנכנסים, אך הצדיק הקשיש המשיך בתלמודו. האורח הביט בזיו נועם פני הרבי ונרעד. צורתו הקדושה של הצדיק הרטיטה לבו. הוא הביט בזעם עצור בכפרי המגושם שמלבד ממון אין לו שום השגה כלל והפטיר: "מה הסכום שחייבים לך אנשים אלו עבור האכסניה?" הכפרי נקב במחיר. "הא לך – הושיט האורח את הכסף לכפרי ושחרר אותם מיד!"

הכפרי לא הבין מדוע ועל מה פודה הסוחר העשיר את האסירים, אך עם קבלת המזומנים שיחרר אותם לחופשי.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יחיאל (יחיא) בן יוסף ונעמה ארז ז"ל רחמים בן ורדה נחום ז"ל חיים בן אליס עציץ ז"ל אשר בן ר' שמעון הופמן ז"ל
יעקב בן יוסף באייבצ'יוב ז"ל ברק בן ברכה ואהרון מועלם ז"ל שלמה בן מנשה סופר ז"ל אדגר בן הלן בן גיאת ז"ל
יצחק בן נוריג'אן אריאל ז"ל יהודה בן עזרא קורח ז"ל ר' מרדכי בן פרחא אוחיון ז"ל צבי ברטהולד בן שרה זלביגר ז"ל
פרחה בת כתון יעקובי ז"ל אורה בת יונה דרין ז"ל חנה (חנינה) בת בודה עמור ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.א.

יהי רצון שישלח הקב"ה רפואה שלימה לכל חולי עמו ישראל ובכללם ל:

אברהם בן מסעודה אמיר ה"ו שמעון בן רחמה דנינו ה"ו הילד בן ציון יונה בן חנה אביגיל ה"ו נוריאל בן גוהרה נאמן ה"ו
אושרת בת ציפורה כהן ה"ו זינה בת בואנו ניאזוב ה"ו נירית בת מזל אהרוני ה"ו שרה מזל טוב בת לאה סימן טוב ה"ו

מאצרות התורה לילדים

ילדים יקרים וחביבים, אחת המצוות העיקריות שמובאת בפרשה שלנו היא, המצווה להביא לבית המקדש בכורים.

מהי מצוות הביכורים, וכיצד מקיימים אותה? אדם בעל פרדס או שדה שיורד לפרדס או לשדה ורואה אשכול ענבים שביכר – כלומר יצא ראשון, תאנה שביכרה או רימון שביכר וכן פירות אחרים – היה כורך עליהם חוט לסימן ואומר: "הרי זה ביכורים".

כאשר היה מגיע זמן השמחה, כלומר מאחרי חג השבועות, עד חג הסוכות, בעל הפרדס או השדה היה קוטף או קוצר בעצמו ולא על ידי שליח את אותם הפירות שהבשילו, מניח אותם בדרך כבוד בתוך טנא, והם נקראים ביכורים.

החייב להפריש ביכורים הוא רק משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל ומן המובחר. את הביכורים מעלים בשמחה ובהידור לבית המקדש נותנים אותם בידי הכוהנים והם מניחים אותם לפני המזבח. האדם שמביא הביכורים קורא בקול רם דברי תודה והכרת הטוב לה' על ירושת הארץ ועל פרותיה הטובים, מזכיר את צער השעבוד במצרים ואת הגאולה שגאל ה' אותנו משם. מניח אותם פעם שנייה בשעה שהוא משתחוה בטרם שיצא מבית המקדש. את הביכורים נותנים לכוהנים שבמשמרת של אותו שבוע בבית המקדש.

הביכורים נאכלים אך ורק בירושלים על ידי הכוהנים, נשיהם ובניהם עבדיהם. ממתי התחילו בני ישראל להתחייב במצוות הביכורים? מצוות הבאת הביכורים החלה אחרי שכבשו בני ישראל את ארץ ישראל וחילקו אותה כמו שכתוב - "והיה כי תבוא אל הארץ".

מצוות בכורים היא הראשונה במתנות שהתחייבו בני ישראל לתת לכוהנים בכניסתם לארץ, והיא הוכחה שאין בני ישראל כפויי טובה לה' על כל החסדים אשר הוא גומל איתם. ובזכות הביכורים אשר מביא האדם למקדש ומודה לה' עליה, מתברך הוא בכל פירות אדמת הארץ.

בוידוי שאומר האדם בשעת הבאת הביכורים הוא מביע את הכרת הטוב כלפי הקב"ה, ומראה שהוא זוכר גם את זולתו, ושכל מה שיש בידו הוא פיקדון מאת ה' והוא מפרש מחלקו לכוהנים כפי שציווה ה'.

אדם לא צריך לחשוש שאם הוא יביא ביכורים, אז יתמעט רכושו וכספו, אלא להיפך, בזכות מצווה זו, הוא זוכה לברכה רבה ושפע.

עניין נוסף המובא בפרשה הוא הברית שה' כרת עם בני ישראל. שתי בריתות גדולות כרת ה' עם ישראל, אחת בקבלת התורה בהר סיני והשנייה בערבות מואב לפני כניסתם לארץ ישראל. הברכה ניתנה על הר גריזים ואילו הקללה ניתנה על הר עיבל. הברכות שבברית זו יחולו על ראש כל ישראל, ואילו הקללות יחולו על העוברים עבירות בסתר.

שאלות לילדי כיתות א' עד ג' (לפחות חלק מהשאלות עפ"י "אוצרות התורה לילדים" של מנעלה)

1. מאיזה פירות מצווה להביא ביכורים?
2. מכל סוגי הפירות. ב. משבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל. ג. מארבעת המינים של חג סוכות. ד. רק מענבים, תאנים ורימונים.
3. מה המטרה של הידוי שאומר האדם המביא את הביכורים?
4. לכפר על חטאים שחטא במשך השנה. ב. לבקש מה' שיברך גם את השנה הבאה. ג. להביע את הכרת הטובה לה'. ד. תשובות ב' וג' נכונות.
5. למי נותנים את הביכורים, והיכן הם נאכלים?
6. לעניים ונאכלים רק בארץ ישראל. ב. ללוויים ונאכלים רק בירושלים. ג. לכוהנים שמקריבים אותם לה'. ד. לכוהנים ונאכלים רק בירושלים.
7. כמה בריתות גדולות כרת ה' עם בני ישראל?
8. אחת, במתן תורה בהר סיני. ב. אחת והיא ברית המילה. ג. שתיים, במתן תורה בהר סיני ובערבות מואב. ד. שתיים, ברית מילה ושבתי.

שאלות עפ"י רש"י לכיתות ד' זה'

9. "לא עברתי ממצוותיך ולא שכחתי" – למה כוונה - "לא שכחתי"?
  - א. לברך על המעשרות. ב. לקיים כל המצוות.
  - ג. להפריש תרומות ומעשרות. ד. שהשפע בה מאת הקב"ה.
10. "עשיתי ככל אשר ציוויתני" למה הכוונה?
  - א. קיימתי את כל המצוות. ב. כל מה שהכהן אמר לי לעשות.
  - ג. שמחתי ושמחתי במעשר שני. ד. תשובות ב' וג' נכונות.
11. "והקמות לך אבנים גדולות..." כמה אבנים היו והיכן הניחו אותם?
  - א. שתיים עשרה בירדן. ב. שתיים ערה בהר עיבל.
  - ג. שתיים עשרה בגלגל. ד. כל התשובות נכונות.
12. האם הלוויים חייבים במצוות הביכורים?
  - א. לא, כי אין להם נחלה. ב. כן, מעצים שנטעו בעריהם. ג. מדין תורה אינם חייבים ומדרבנן כן. ד. רק הלוויים שעובדים בבית המקדש, פטורים.

שאלות עפ"י רש"י לכיתות ו' עד ח'

13. "שחין מצרים" – מה היה מיוחד בשחין זה?
  - א. רע מאוד – יבש מבפנים ולח בחוץ. ב. רע מאוד – יבש בחוץ ולח בפנים. ג. תקף רק את בני האדם. ד. תקף רק חיות ולא בני אדם.
14. "ולא נתן ה' לכם לב לדעת וְעֵינֵיכֶם לְרֹאֵת וְאָזְנֵיכֶם לְשָׁמֵעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה" (פרק כט') – מה מתכוון משה לומר לבני ישראל בפסוק זה?
  - א. מהיום, תצליחו להבין את התורה. ב. הלווד תורה צריך לקרא בעיניו ולהשמיע לאוזניו. ג. היום הבנתי שאתם דבקים בה'. ד. ב' וג' נכונות.

שאלות לכיתות ה' עד ח' – ממפרשים אחרים על התורה

15. "היום הזה ה' אלקיך מצונן לעשות את החקים האלה..." (פרק כו') לפי פירוש הרמב"ן, מדוע מצייין היום הזה?
  - א. כל יום יהיו כחדשים כאילו ניתנו היום. ב. באותו יום גמר משה לבאר להם את התורה. ג. באותו יום בו כרתו ברית עם ה'. ד. א' וב' נכונות.
16. "כל עֵצֶן וּפְרִי אֲדָמָתָן יִרְשׁ הַצִּלְצַל" (פרק כח') לפי פירוש הרמב"ן, למה הכוונה "צלצל"?
  - א. סוג של ארבה. ב. מחלה הפוגעת הן בפירות העץ והן בפירות האדמה. ג. מחנה האויב שיבוא ברעש גדול. ד. כל התשובות נכונות.

לימוד פורה ומהנה

כללי השתתפות

- ❖ להניח בתיבה בבית הכנסת הספרדי המרכזי, בבית משפחת בוחניק. או לדוא"ל - nimsin@zahav.net.il בתוך שבועיים.
- ❖ בין הפותרים נכון יוגרל ספר או שובר קניה בסך 20 ₪ למימוש בכלבו כוכבי, או במתנת חן. המתמידים חומש מלא יזכו בפרס ללא הגרלה.